

Naročnina znesla mesečno 25 Din.
za tuzemstvo 40 Din.Uredništvo:
Ljubljana, Knafova ulica 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 13. Telef.
št. 440.
Celje: Kocenova ulica 2. Telefon
št. 190.Rokopisi se ne vračajo.
— Oglasi po tarifu —

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica 54. Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125 in 3126.Ispravitelj oddelka: Ljubljana, Prešernova
ulica 4. Telefon št. 2492.Podružnica Maribor: Aleksandrova ce-
sta 13. Telefon št. 455.Podružnica Celje: Kocenova ulica 2
Telefon št. 190.Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praha číslo 78.180;
Wien Nr. 105.241.

Ljubljana, 26. decembra.

Govor, ki ga je imel šef demokratske stranke G. Davidović v soboto v svojem klubu, je lepo zadostne opoziciji. Vadni organi, zlasti pa list ljubljanskega škofa so vsako kritiko SDS odbijali s smešenjem in zamikanjem. Kar se je reklo proti vladi, proti sistemu doktorja Korošca, so proglašali za netočno ali vsaj za pretirano in izvirajoče iz strasti. Sedaj pa je eden glavnih članov četverne koalicije rekel prav isto ali še več. Govor G. Davidovića je težka obtožnica režima dr. Korošca in obenem nekrolog četvorni koaliciji.

G. Davidović očita vladi G. Korošca, da je uprava pod njim čisto strankarska in da zločinci mirno sede v državni službi. Tega ni pisalo »Jutro«. To pravi vodja ene izmed koaliranih strank! G. Davidović nadaljuje, da sodno zaradi poverbe in uradnih deliktovmadeževanih individui ostajajo na odličnih mestih. G. Korošec se ne gane. G. Davidović trdi, da je vsako zapužanje v upravo zatrt.

G. Korošec se bo izgovarjal na radikale. Ta izgovor pa je postal brez vrednosti v trenutku, ko je SLS sklenila pakt z radikali. Ni še minulo 10 dni, kar so vodje SLS v Nišu slovesno proglašali, da kar je radikali v Srbiji, to je klerikalci v Sloveniji. Oboje, da je zrastle na isti vejici, oboje je ene misli in enega duha in ene morale. Naši klerikalci doma bodo rekli, da je G. Smodej govoril v banketskem razpoloženju. A tik pred prazniki je vodstvo SLS v Mariboru s posebno resolucijo svečano proglašilo popolno solidarnost SLS z radikali! Če torej G. Korošec štiti v upravi radikalno korupcijo, štiti svoje strankarske prijatelje in je za njihove grehe v vsakem oziru soodgovoren.

G. Davidović je v tej zvezi čisto pravilno ugotovil, da smatra G. Korošca in njegove za radikale.

Druga točka obtožbe G. Davidovića je polom zakonodajnega dela sedanje vlade. Brez opozicije je, pa ni mogla razen že od prejšnjih vlad več let pripravljanih zakonov, ničesar urediti. Čim je kje odprt kak težji problem, takoj se je pokazala popolna nezrelost režima, da zavzame stališče in ga uredi na pameten način. In tako pravi G. Davidović, (ne le »Jutro«), da je zakonodajna bilanca Koroščevega režima jalova.

Kar se tiče notranje politične krize je Davidović tudi tu potrdil, kar je KDK ves čas trdil: Korošec je položaj v državi poslabšal in razmere do neznočnosti poostрил. On in njegova politika sta težka zapreka vsaki ublažitvi. Z militariziranjem uprave so šli še za korak navzdol, nazadnje so še samouprave sklenili suspendirati. To je višek.

Zato opravičeno lahko trdimo, da je govor G. Davidovića grozila obtožba G. Korošca in SLS. To ni tisto toliko sovražno »Jutro«, ki je v Beogradu govorilo, govoril je šef demokratske stranke, katerega idealizmu in državništvu je sam škofov list še pred 14 dnevi delal na vse možne načine komplimente.

G. Korošec se trudi, da z zavlačenjem podaljša dneve svojih vlad. Obenem pa se že nonuša, da svoje žalostno delo vrši še naprej, na čelu vlade radikalov, muslimanov in klerikalcev. Začelo bi besno preganjanje demokratov in upravi, odpušč, redukcije, pensioniranje, novi vojaški veliki županji uničenje samouprav v Zagrebu, Osijeku, Splitu, skratka nekrvava državljanska vojna, nekrvava na zunaj, a za ugled države za nene finance, za nien notranji red huiša nego krvavi spopadi. G. Korošec in njegovi se že nonuajo za nove krvniške službe radikalom.

Odločitev ali dobimo že zdaj, ko bo do novega leta izbruhnila kriza vlade, nevtralen, na vse strani objektivni režim, ki bo sprovel svobodne volitve meseca aprila in s pravičnim delom očistil grozno atmosfero, ki duši ves narod, ali pa pride nad narod in državo še režim trojne koalicije, ki bo strune še bolj napel in preganjal i demokrate i KDK do krvi, ta odločitev pripada kroni.

Bodi ta odločitev kakršnakoli, kdor bo svetoval še ostrejšo struno, bo pozneje toliko težje odzovarjal. Ugled naše valute se ne zagovarja s članki »Slovenca« in G. Evgena Demetrovića, ki sta samo po nepotrebnem alarmirala vso publiko. Vsekako je taktični položaj KDK zadnji čas silno poboljšati in z njenega naižjega stališča bi bilo samo koristno, da si Vukičević Korošec in Spaho še bolj omečijo prste.

Drugo pa je vprašanje s stališča naše države. Ali prenese še nove eksperimente in potrebe? Kdo bo plačal milijardne škode Koroščeve politike in posledice režima trojnega kartela? To bo na koncu vendarle naše ljudstvo. Zato mora vsak dober državljani želeiti, da preneha tragična igra z državo.

Pred prelomom v četvorni koaliciji

Seja šefov trojne koalicije odbija Davidovićeve zahteve. — Korošec bo danes odgovoril demokratom. — Nervoznost in nestrpnost v Beogradu

Beograd, 26. decembra p. Tekom katoliških božičnih praznikov je vladalo v Beogradu precejšnje politično zatišje. Predsednik vlade se je mudil v Sloveniji, a tudi mnogi drugi ministri so zapustili Beograd. Dr. Spaho je odpotoval v Sarajevo, šef radikalnega kluba Velja Vukičević pa je s svojimi intimnimi prijatelji prirejal love po Vojvodini. Davidović je ostal v Beogradu ter je imel te dni celo vrsto intimnih posvetovanj s svojimi prijatelji. O rezultatu teh posvetovanj ni bilo mogoče ničesar zvedeti. Eden intimnih Davidovičevih sodrnikov je izjavil vašemu dopisniku: »Pripravljamo se na novo politiko«.

Povsod prevladuje prepričanje, da se nahajamo na predvečer važnih odločitev. Kriza četverne koalicije je v polnem razvoju in sili k prelomu. Nikdo ne dvomi, da je demisijska vlada neizbežna. Temu naziranjui daje duška tudi beograjski tisk, ki brez razlike politične smeri napoveduje krizo vlade.

Danes je v Beogradu postalo živahnejše. Dopoldne je prisel iz Sarajeva dr. Spaho. Pripoveduje se, da so mu njegovi prijatelji nasvetovali skrajno previdnost ter ga svarili pred aranžiranimi s Korošcem in Vukičevićem. Vendar ima dr. Spaho od JMO proste roke, da postopa na lastno odgovornost. Kakor znano, je dr. Spaho oportunist. Dr. Spaho je dopoldne dal časa konferenci z dr. Maksimovićem.

Vukičević je imel dopoldne sestanek s svojimi ožjimi prijatelji. Na tem sestanku je bilo določeno, naj dr. Korošec skliče že za danes sejo šefov ožjega vladnega kartela, da se ugotovi kon-

čno stališče napram demokratskim zahtevam. Eden izmed intimnih Vukičevićevih prijateljev je odhajajoč od G. Vukičevića izjavil: Odnosaji med strankami četverne koalicije prehajajo v odločilno, morda v završno fazo. V prvih popoldanskih urah se je vrnil iz Ljubljane predsednik vlade dr. Korošec. Kmalu nato ga je obiskal minister Dragiša Cvetković, ki mu je prinesel sporočilo Velje Vukičevića. Pozneje sta bila pri dr. Korošču še ministri Barić in Andrić, ki je pozneje odšel v avdienco, da predloži v podpis neke ukaze.

Proti večeru je dr. Korošec telefonično sklical sejo šefov ožjega režimskega kartela. Kmalu nato sta prišla k njemu Vukičević in dr. Spaho. Seja je trajala do 20 ure. Vsi trije so odklanjali novinarjem sleherni izjavo. Z dobro počutjem strani se zatruje, da so sklenili: Odbiti Davidovićeve zahteve v tem obsegu, v katerem so bile postavljene; formalno poskusiti zavleči odločitev z event. pogajanjii za kompromis; sklicati jutri sejo šefov četverne koalicije, na kateri bo dr. Korošec sporočil G. Davidoviću odgovor trojnega kartela.

V demokratskih krogih je vladalo zvečer jako bojevito razpoloženje. Vodilni demokratski politiki zatrujejo, da se G. Davidović ne bo zadovoljil z nobenim izumikanjem in da ne bo popustil v nobeni točki. Ako odgovor dr. Korošca ne bo pozitiven, potem bodo demokrate izvajali konsekvence.

V vladnih krogih so mnenja, da ni izključeno, da pride do definitivnega preloma še tekom jutrišnjega dne.

Državni uradniki zopet kruto potegnjeni?

Beograjska „Politika“ je izvedela, da obveze države napram uradništvu ne bodo izplačane že sedaj

Beograd, 26. decembra. r. »Politika« poroča:

»Minister financ dr. Niko Subotić je dostavil finančnemu odboru pravilnik o razdelitvi prve tranše monopolskega posojila v iznosu 4 milijonov dolarjev. Po odredbah tega pravilnika bodo materialne obveze privatnim strankam (mišljeni so trgovci in industrijanci) izplačane v gotovini. Osebnne in materialne obveze napram državnim uradnikom pa bodo izplačane z boni, katerih rok bo določen po sprejemu bodočih obrov tega posojila.

Ta predlog ministra financ bo izzval veliko nezadovoljstvo na strani državnih nameščencev. Obstojia pa vendarle upanje, da finančni odbor ne bo odobril te razdelitve prve tranše. Direkcija računovodstva ministrstva financ utemeljuje to razdelitev s potrebo, da se

ojači državni kredit, ker se pričakuje, da bodo državni uradniki pristali na to žrtve, saj so že itak toliko let čakali na izpolnitev svojih zahtev s strani države.

Kakor znano, je bil pred prazniki objavljen načrt pravilnika, ki do oča ravno nasprotno ter osigurava državnim uradnikom izplačilo razlik iz prve tranše. Če je današnje poročilo »Politike« točno (in informacije beograjskega lista so v tem oziru navadno prav dobre), potem gre za upravnično »potegavščino« državnih nameščencev, katerim so menda hoteli »osloditi« praznike s prvotnim načrtom, ki je sedaj, kakor izgleda, preklican. Tolažba »Politike«, da bo morda finančni odbor ustregel državnim uradnikom, je za vsakega, ki količkaj pozna razmere, kruta šala.

Dr. Korošec odklanja glavne zahteve Ljube Davidovića

Meni pa, da se bodo pogajanja še nekaj dni zavlekla in grozi z režimom trojnega kartela

Beograd, 26. decembra n. Predsednik vlade dr. Korošec v Ljubljani ni hotel sprejeti nobenega novinarja iz krogov klerikalnih prvakov, ki so imeli priloiko razgovarjati se z dr. Korošcem o političnem položaju, pa je izvedelo »Vreme« iz Ljubljane sledeče:

Predsednika vlade ni iznenadilo stališče demokratskega kluba, ki se je v celoti pridružil Ljubi Davidoviću. Vendar smatra, da je treba dejstvo, da niso bili postavljeni roki za izpolnitev demokratskih zahtev razumeti tako, da demokrate zaenkrat še nečajo takoj pokvariti sedanje kombinacije, temveč da nameravajo demokrate doseči s predsednikom vlade glede svojih zahtev nekaj kompromis. Ko je bila vlada dr. Korošca sestavljena, je predložila svojo deklaracijo, na katero so pristali tudi demokrate. Sedaj prihajajo demokrate z nekim svojim novim programom, za kar so potrebna nova pogajanja. Glede treh zakonov, ki jih zahtevajo demokrate, to je glede zakona o dalmatinskem agraru, o razdelitvi kmečkega prebivalstva in o korupciji, je dr. Korošec mnenja, da prvih dveh zakonov ni mogoče sprejeti iz enostavnih finančnih razlogov, ker brez velikega inozemskega posojila ni mogoče najti sredstev, ki so potrebna za njihovo izvršitev. Zakon proti korupciji pa je treba odkloniti zaradi ugleda države in ugleda političnih voditeljev. Nobena vlada ne bi mogla sprejeti teh zakonov v besedilu, ki ga predlagajo demokrate.

Kar se tiče odnošajev napram Zagrebu je dr. Korošec mnenja, da je vlada

Amanulahova mati prešla na stran upornikov?

Reševalna akcija evropskih podanikov v Kabulu. — Ženske prepeljejo angleška letala v Pešavar, moške pa ruska v Taškent

New - Delhi, 26. dec. d. Iz Pešavara dnevnica odhajajo flotile zrakoplovov, določenih za rešitev evropskih podanikov iz obleganega Kabula. Angleško poslanstvo ie že tri dni popolnoma obkroženo od napadajočih vstajev. Vesti o kralju Amanulahu samem si zelo nasprotujejo. Ne ve se, dali je kralj še v Kabulu, ali pa je zbežal pred vstaji v Kandahar, kamor sta se že pred nekoliko dnevi napotili kraljica in kraljeva mati. V zvezi s tem privedemo govore, da je kraljica - mati sama stopila na čelo upornikov proti kralju Amanulahu. Uradne vesti pa to zanikujejo in pravijo, da je kraljica - mati odpotovala v Kandahar, da tam mošnja bojevita plemena pridobi za vladno stranko. V Kandaharu ima namreč kraljica - mati zelo veliko privrženecv in je splošno priljubljena. Britanski podaniki, ki so zbe-

žali z Kabula, pripovedujejo, da so vstajši zelo dobro oboroženi in razpolagajo celo z znatno artilerijo.

Berlin, 26. dec. d. Nem. zunanje ministrstvo je prelo brzojavko svojega poslanstva iz Kabula, ki poroča, da se je diplomatski kor v glavnem mestu odločil spraviti na varno najprej ženske in otroke v Kabulu naseljenih tujecev. Ministrstvo je takoj uredilo vse potrebno, da se žene in otroci z letali prepeljejo v Pešavar, kasneje pa bodo prišli na vrsto tudi moški, ki jih bodo ruska letala prenesla v Taškent.

Basora, 26. decembra d. V perzijskem delu Beludžistana je izbruhnila vstaja. Upornikom naselje Dost Mohamed proti kateremu je perzijska vlada poslala z letali več vojaških oddelkov. Vodja vstaje je zastupil vodnike v okrožju kakih 120 štirilastih mlj in tako onemogočil vsako zasledovanje s strani vladnih čet.

Novi prevratni poskusi na Madžarskem

Novodobni »Sciti« so hoteli odstaviti vlado in zapreti vse ministre. — Oboroževanje z izsiljevanjem

Budimpešta, 26. dec. d. Politič. policija je odkrila fantastičen načrt za prevrat na Madžarskem. Kakor poročajo listi, sta bila v nedeljo ponoči aretirana Ludvik Dan. vodja madžarskih fašistov, ki se imenujejo »Sciti«, in vodja madžarske fašistične delavske stranke Schreyer. »Sciti« so imeli namen oborožiti svoje pristaje in so si denar nabavljali na ta način, da so ropali in izsiljevali pri okoliških posestnikih. Ludvik Dan dolži Schreyerja, da je ta nameraval odstaviti in zapreti vse aktivne ministre in sam prevzeti vlado. Čeprav vlada označa te pojave kot izrodke prenapete nacionalistične strasti, je vendar odredila še nadaljnjih šest aretacij in izvršila hišne preiskave pri številnih drugih pristajih obeh iredentističnih struj.

Budimpešta, 26. dec. d. Lord Rothermere, znani zaščitnik madžarskih iredentistov, je

za Božič naslovil na Madžare poslanico, v kateri se je zelo odločno izjavil proti možnosti restavracije Habsburžanov na Ogrskem. V poslanici opozarja na izjavo Musolinija proti princu Otonu, ki jo tolmačijo madžarski šovinisti v tem smislu, da ne velja za ostale Habsburžane. Lord izrecno naglašja, da tudi ostali Habsburžani iz zunanje političnih razlogov ne pridejo v poštev za madžarski prestol, marveč si morajo Madžari poiskati kralja v eni izmed sedaj vladajočih dinastij, kar bi znatno olajšalo revizijo trianonskega pakta. Dosedanje fantastične kombinacije z različnimi habsburškimi princii samo onemogočajo doseg tega visokega cilja. Razen tega lord Rothermere priporoča Madžarom, da izpreme svoj volilni red, kajti po dosedanjem volilnem sistemu ljudska volja nikakor ne pride do izraza.

Oster napad „Samouprave“ na Davidovićeve

Senzacionalen članek oficijelnega glasila radikalne stranke. Po njegovem mnenju za demokrate ni več mesta v vladi

Beograd, 26. decembra p. Današnja »Samouprava« objavlja uvodnik pod naslovom »Pogoj G. Ljube Davidovića«. Stališče, ki ga zavzema »Samouprava« kot oficijelno glasilo radikalne stranke, je vzbudilo splošno pozornost. »Samouprava« poroča najprej, da je Ljuba Davidović izročil dr. Korošču pogoje, pod katerimi bi mogli demokrate še nadalje ostati v četvorni koaliciji. Nato izjavi »Samouprava«:

Ljuba Davidović pa nastopa pri tem s kritiko proti bivši vladi Velje Vukičevića kakor tudi proti sedanjii vladi dr. Korošca, kakor da ni predstavnik stranke, ki je zastopana v vladi in ki zato nosi polno odgovornost za državno upravo in za politiko, ki jo vlada izvaja. Zadržanje Ljube Davidovića je bolj podobno stališču pravega opozicijskega. Tako postopanje ni v skladu niti z

najbolj enostavnimi pojmi o sodelovanju in koaliciji dveh ali več političnih skupin.

»Samouprava« nadalje poučuje Ljubo Davidovića, da to ni pot in način, ki naj omogoči doseg boljših rezultatov. Očita mu, da njegova stranka izkorišča svoje sodelovanje in svoj položaj v vladi, da pa istočasno tudi kritizira vlado in vali odgovornost za politiko koalicijskega režima s svojih ramen. O pogojih G. Davidovića trdi »Samouprava«, da so napačno postavljeni in da dokazujejo naivnost onih, ki so jih sestavljali. Ti pogoj so prava slika vloge demokratske stranke v vladi in bodo razočarali še one poslednje dobrohotne ljudi, ki menijo, da so demokrate sposobni zalagati se za iskreno in lojalno sodelovanje pri izvajanju razumne in obzirne državne politike.

V Beogradu centralisti, na Hrvatskem zopet avtonomisti

Stara slika klerikalne politike. — Glasilo ministra Barića zatruje, da se bori dr. Korošec za hrvatsko avtonomijo. — Razburjenje v beograjskem tisku.

Beograd, 26. decembra p. Današnji listi objavljajo izvleček iz članka v božični številki »Seljačkih novina«, ki velja za osebnoglasilo sedanjega ministra za socialno politiko Stjepana Barića ter organ njegove Hrvatske pučke stranke. V tem članku se naglašja, da stremi Hrvatska pučka stranka v soglasju z dr. Koroščem za tem, da izvojuje hrvatskemu narodu avtonomijo. Ista številka objavlja še celo vrsto drugih člankov, v katerih se zagovarja zahteva po hrvatskem saboru v Zagrebu in v hrvatskem banu za samostojno Hrvatsko. Te zahteve da ima dr. Korošec stalno pred očmi, ker stoji še vedno na avtonomističnem programu.

To pisanje Baričevega lista je izzvalo v vseh beograjskih krogih veliko senzacijo. Beograjski listi ga objavljajo v obširnih izvlečkih in mu pristavljajo ostre komentarje. Ministra Barića in dr. Korošca dolže nelojalnosti »Politika« objavlja te izvlečke kar pod naslovom »Glasilo ministra Barića o pravih ciljih dr. Korošca«. Enako napadajo dr. Korošca in ministra Barića tudi popoldanska »Pravda« in zemljoradniške »Novosti«. Te smatrajo, da je treba posebno pažljivo posvetiti čimljenici, da dr. Korošec in Barić nista odkrila svojih kart preko ljubljanskega »Slovenca«, temveč preko »Seljačkih novina«, borej preko organa ministra Ba-

rića. Iz objavljenega članka sledi, da stremi dr. Korošec po trialističnem preustroju države »Novosti« smatrajo, da bo ta članek rodil še veliko politično afero.

Tiralica za zagrebskim atentatoriem

(Glej poročilo na 3. strani)

Zagreb, 26. decembra n. Zagrebska policija je izdala za atentatoriem Markom Ozanićem tiralico, v kateri veli:

»Marko Ozanić, rojen 5. aprila 1901 v Veliki Vranovici, po poklicu natakar, stanujoč v Zagrebu na Ilici št. 37, je osumljen zločina poskušene zavrtnega umora, izvršene dne 24. t. m. ob 19.40 v kavarni Korošca na uradnika ministrstva notranjih del Alfreda Grauerja Ozanića, ki je treba prijeti in s stražo privedi na kriminalni oddelk policijskega ravateljstva v Zagrebu. Osebnii popis: Vitek stas, srednja višina, blede ustnice, valoviti lasje, odstrižene temne brke, poln okrogel obraz, zgorajla lica, male sive oči, visoke okroglo počevno čelo, pomanjkljivi zobje, dolge tenke roke. Kot poseben znak se naveda, da ima v zgornji in spodnji čeljusti nekaj zlatih zob, a na levem licu brazgotino.«

Toplo vreme v Dalmaciji

Split, 26. decembra d. Po ostrem mrazu na dalmatinskem Primorju je zavladalo tako južno in toplo vreme, da so preko dneva šli ljudje na ulice brez suken. Danes je bilo zabeleženo v senci 32 stopinj Celzija.

